

Nr 17

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om likviditetskvot och kassakvot för vissa kreditinrättningar (likviditets- och kassakvotslag), m. m., dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om räntereglering och emissionskontroll (ränteregleringslag), dels ock i ämnet väckta motioner.

I en den 19 januari 1962 dagtecknad proposition, nr 52, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

1) lag om likviditetskvot och kassakvot för vissa kreditinrättningar (likviditets- och kassakvotslag); samt

2) lag om placeringskvot för vissa kreditinrättningar (placeringskvotslag).

I en den 30 mars 1962 dagtecknad proposition, nr 143, har vidare Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till lag om räntereglering och emissionskontroll (ränteregleringslag).

I samband med nämnda propositioner har utskottet behandlat följande i ämnet väckta motioner, nämligen

A. vid riksdagens början väckta motioner:

de likalydande motionerna I: 67 av herr *Ferdinand Nilsson m. fl.* och II: 101 av herr *Björkänge m. fl.* om viss prioritering av lån för byggande av vatten- och avloppsanläggningar, och

de likalydande motionerna I: 286 av herr *Harald Pettersson* och herr *Jonasson* och II: 354 av herrar *Hansson* i Skegrie och *Börjesson* i Falköping om prioritering av garantilån;

B. i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 52 väckta motioner:

de likalydande motionerna I: 563 av herr *Ferdinand Nilsson* och II: 677 av herrar *Elmwall* och *Grebäck*,

de likalydande motionerna I: 571 av herr *Torsten Andersson m. fl.* och II: 680 av herr *Eliasson* i Sundborn *m. fl.* och

de likalydande motionerna I: 572 av herr *Schmidt m. fl.* och II: 679 av herr *Cassel m. fl.*

C. i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 143 väckta motioner:

de likalydande motionerna I: 708 av herr *Bengtsson m. fl.* och II: 865 av herr *Hedlund m. fl.* och

de likalydande motionerna I: 709 av herr *Schmidt m. fl.* och II: 864 av herr *Cassel m. fl.*

De vid propositionen fogade lagförslagen har följande lydelse.

Förslag
till
lag om likviditetskvot och kassakvot för vissa kreditinrättningar
(likviditets- och kassakvotslag)

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

I den mån så prövas oundgängligen nödigt för att uppnå det mål, som fastställts för riksbankens penningpolitiska verksamhet, må Konungen, på framställning av fullmäktige i riksbanken, i enlighet med vad här nedan stadgas förordna om likviditetskvot eller kassakvot. Förordnande skall avse viss bestämd tid eller ock gälla tills vidare.

På riksbanken ankommer att utfärda de föreskrifter, som erfordras för tillämpning av förordnandet.

2 §.

Förordnande om likviditetskvot må gälla bankaktiebolagen, sparbankerna, centralkassorna för jordbrukskredit, postsparbanken eller postgirorörelsen. Förordnande om kassakvot må gälla bankaktiebolagen, postsparbanken eller postgirorörelsen.

Beträffande bankaktiebolagen, sparbankerna och centralkassorna må förordnande begränsas att avse sådana inrättningar, vilkas fonder eller omslutning uppgår till visst belopp, särskilt angivet för varje slag av inrättningar. När särskilda omständigheter föranleda därtill, må viss kreditinrättning undantagas.

3 §.

Med likviditetskvot avses förhållandet vid viss beräkningstidpunkt mellan nettobeloppet av kreditinrättningens likvida medel, bestämt enligt 4 §, och inrättningens samtliga förbindelser med de i 5 § angivna undantagen.

4 §.

Till grund för bestämmandet av nettobeloppet av likvida medel lägges summan av följande tillgångar:

- a) inneliggande kassa jämte medel, som innestå i riksbanken eller riksgäldskontoret,
- b) inhemska checkar och postremissväxlar,
- c) tillgodohavande hos annan kreditinrättning, som kan underkastas förordnande om likviditetskvot,
- d) av staten utfärdade skattkamarväxlar, obligationer och andra skuldförbindelser, allt till marknadsvärdet,
- e) av Sveriges allmänna hypoteksbank, Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och Svenska bostadskreditkassan utfärdade obligationer ävensom av hypoteksaktiebolag efter den 1 januari 1959 utfärdade obligationer för möjliggörande av bostadskreditgivning, allt till marknadsvärdet, samt
- f) kortfristig fordran på utländsk bank eller bankir ävensom i riksbanken rediskonterbara utrikes växlar i den mån de ej rediskonterats eller förålts.

Nettobeloppet av likvida medel utgöres av summan enligt första stycket minskad med:

a) skuld till riksbanken och förpliktelse på grund av växel, som rediskonterats i riksbanken, dock ej utrikes växel,

b) skuld till annan kreditinrättning, som kan underkastas förordnande om likviditetskvot, dock med iakttagande i fråga om kreditinrättning, vars förbindelser huvudsakligen utgöras av inlåning från en särskild grupp av kreditinrättningar, att sådan inlåning avdrages allenast i den mån tillgodohavande hos inrättning inom gruppen upptagits såsom tillgång enligt första stycket c), samt

c) kortfristig skuld till utländsk bank eller bankir.

När omständigheterna föranleda därtill, må riksbanken föreskriva dels att även andra tillgångar må inräknas i bruttosumman, dels att i nämnda summa icke må inräknas tillgångar i utländsk valuta, efter avdrag för skulder i sådan valuta, med mer än som svarar mot viss del av kreditinrättningens samtliga förbindelser med de i 5 § angivna undantagen, dels att viss eller vissa skuldgrupper enligt andra stycket icke skola avdragas vid bestämmandet av nettobeloppet.

5 §.

Vid beräkandet av likviditetskvoten skola från förbindelserna undantagas:

a) skuld, som avdragits enligt 4 §,

b) beviljade men icke disponerade krediter,

c) förlagsbevis, beträffande vilka Konungen jämlikt särskilt stadgande medgivit, att de icke skola anses såsom inlåning, samt

d) lån, som i samband med återlån och till ett däremot svarande belopp upptagits hos fondstyrelse för förvaltning av medel, vilka ingå till allmänna pensionsfonden.

När omständigheterna föranleda därtill, må riksbanken föreskriva, att jämväl viss eller vissa andra förbindelser undantagas.

6 §.

Det procenttal, vartill likviditetskvot minst skall uppgå, fastställes av riksbanken. Talet må i fråga om sparbankerna och centralkassorna för jordbrukskredit ej sättas högre än till tjugofem och i fråga om andra kreditinrättningar ej högre än till femtio.

Där så finnes lämpligt må de kreditinrättningar, som förordnandet gäller, av riksbanken indelas i grupper, för vilka kvoten fastställes till olika procenttal. Gruppindelningen skall ske efter storleken av inrättningarnas samtliga förbindelser med de i 5 § angivna undantagen eller efter rörelsens art.

7 §.

Med kassakvot avses förhållandet vid viss beräkningstidpunkt mellan kreditinrättningens i riksbanken inestående medel och inrättningens samtliga förbindelser med de i 5 § angivna undantagen.

Det procenttal, vartill kassakvot minst skall uppgå, fastställes av riksbanken. Talet må ej sättas högre än till femton. Vid dess fastställande må tillämpas vad i 6 § andra stycket stadgas.

8 §.

Oavsett förordnande enligt denna lag skola bankaktiebolag, sparbank och centralkassa för jordbrukskredit iakttaga bestämmelserna om kassareserv i lagen om bankrörelse, lagen om sparbanker och lagen om jordbrukskasserörelsen.

9 §.

Kreditinrättning, som är eller kan bli underkastad förordnande enligt denna lag, är skyldig att på anfordran tillhandahålla riksbanken de uppgifter, vilka riksbanken anser nödvändiga för bedömning av om förordnande erfordras samt för kvoternas fastställande och beräkning.

Föreskrift om beräkningstidpunkter samt närmare anvisningar om uppgiftsskyldigheten meddelas av riksbanken.

10 §.

Har kreditinrättning avvikit från fastställd likviditetskvot eller kassakvot, skall inrättningen efter föreläggande av riksbanken till statsverket utgiva ett belopp, som motsvarar ränta å underskottet. Räntan skall avse tiden från nästföregående beräkningstillfälle eller, där tidigare beräkning ej ägt rum, från förordnandets ikraftträdande till det beräkningstillfälle, då underskottet förelåg. Räntesatsen fastställs av riksbanken, i fråga om likviditetskvot till högst fyra procent för år samt i fråga om kassakvot till högst tre procentenheter över riksbankens lägsta diskonto vid diskontering av växlar på högst tre månader.

Riksbanken äger medgiva, att vid tillämpning av första stycket utjämning må ske mellan överskott och underskott under viss tidrymd (utjämningsperiod). Räntan skall därvid beräknas å det genomsnittliga underskottet vid beräkningstillfällena inom utjämningsperioden samt avse denna period.

Har centralkassa för jordbrukskredit avvikit från fastställd likviditetskvot, må riksbanken medgiva befrielse från skyldighet att utgiva belopp, som avses i denna paragraf, därest samtliga centralkassors sammantagna uppfyllt likviditetskraven. Vad nu sagts skall, i fråga om såväl likviditetskvot som kassakvot, äga motsvarande tillämpning med avseende på postsparbanken och postgirorörelsen. Då särskilda skäl föranleda därtill, må riksbanken även eljest medgiva befrielse, helt eller delvis, från skyldighet som nyss sagts.

11 §.

Över riksbankens beslut enligt denna lag må klagan ej föras.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1962, då giltighetstiden utgår för lagen den 3 juni 1949 (nr 314) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv.

2. Den nya lagen skall äga giltighet till och med den 30 juni 1965. Lagens bestämmelser skola gälla redan före ikraftträdandet med avseende på åtgärder som erfordras för tillämpningen därefter.

3. Den äldre lagens bestämmelser skola alltjämt lända till efterrättelse beträffande förhållanden, som hänföra sig till lagens giltighetstid.

4. Förordnande, som meddelas jämlikt den nya lagen, skall ej gälla längre än lagen äger giltighet.

Förslag

till

lag om placeringskvot för vissa kreditinrättningar (placeringskvotslag)

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

I den mån på grund av utomordentliga omständigheter så prövas nödigt för att tillgodose behovet av långfristig kredit åt staten eller för bostadsbyggnad må Konungen, på framställning av fullmäktige i riksbanken, i enlighet med vad här nedan stadgas förordna om placeringskvot. Förordnande skall avse viss bestämd tid eller ock gälla tills vidare.

På riksbanken ankommer att utfärda de föreskrifter, som erfordras för tillämpning av förordnandet.

2 §.

Förordnande om placeringskvot må gälla försäkringsbolagen, sparbankerna, postsparbanken, postgirorörelsen eller fondstyrelserna för förvaltning av medel, vilka ingå till allmänna pensionsfonden.

Beträffande försäkringsbolagen och sparbankerna må förordnande begränsas att avse sådana inrättningar, vilkas fonder eller omslutning uppgår till visst belopp, särskilt angivet för varje slag av inrättningar, eller sådana inrättningar, vilkas rörelse är av speciell beskaffenhet. När särskilda omständigheter föranleda därtill, må viss kreditinrättning undantagas.

3 §.

Med placeringskvot avses förhållandet mellan storleksförändringen under viss i förväg bestämd tidsperiod (beräkningsperiod) av kreditinrättningens placeringar enligt 4 § (prioriterade placeringar) och storleksförändringen under samma tid av inrättningens samtliga placeringar med de i 5 § angivna undantagen.

Storleksförändringarna skola, enligt vad därom stadgas i tillämpningsföreskrifterna, fastställas efter kontantvärden eller nominella värden eller, där sådana ej kunna användas, andra värden.

4 §.

Prioriterade placeringar vid beräkandet av placeringskvoten äro:

- a) kassa, checkar och banktillgodohavanden, med avdrag för bankskulder,
- b) av staten utfärdade obligationer eller andra skuldförbindelser,
- c) av Sveriges allmänna hypoteksbank, Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och Svenska bostadskreditkassan utfärdade obligationer även som av hypoteksaktiebolag efter den 1 januari 1959 utfärdade obligationer för möjliggörande av bostadskreditgivning,
- d) lån mot inteckning i fastighet med bebyggelse övervägande för bostäder eller i tomträtt till fastighet med dylik bebyggelse, dock skola under tiden för förordnandet utlämnade lån betraktas som prioriterade allenast i den mån de avsetts för ny bebyggelse av angivet slag,
- e) lån, för vilkas fulla gäldande kommun eller därmed jämförlig samfällighet är ansvarig och vilka beviljats för bebyggelse övervägande för bostäder, dock skola under tiden för förordnandet utlämnade lån betraktas

som prioriterade allenast i den mån de avsetts för ny bebyggelse av angivet slag, samt

f) kreditinrättningen tillhörig fastighet med bebyggelse övervägande för bostäder samt tomträtt till fastighet med dylik bebyggelse, efter avdrag för lån mot inteckning i egendomen, dock skall under tiden för förordnandet förvärvad egendom betraktas som prioriterad allenast i den mån bebyggelsen är ny eller förvärvet i värde svarar mot avyttring av fastighet med bebyggelse övervägande för bostäder eller av tomträtt till fastighet med dylik bebyggelse.

Lika med lån enligt första stycket e) skall anses till kommun utlämnad kredit, motsvarande det jämlikt 4 kap. 11 § andra punkten lagen om nyttjanderätt till fast egendom beräknade värdet av mark, som kommunen upplåtit med tomträtt för ny bebyggelse övervägande för bostäder.

När omständigheterna föranleda därtill, må riksbanken föreskriva, att även andra placeringar må räknas som prioriterade, under förutsättning att de avse ny bebyggelse övervägande för bostäder.

5 §.

Vid beräkandet av placeringskvoten skola från kreditinrättningens samtliga placeringar undantagas:

- a) skuld, som avdragits enligt 4 §,
- b) lån, som utlämnats av livförsäkringsbolag mot säkerhet i bolagets försäkringsbrev inom återköpsvärdet,
- c) lån, som fondstyrelse i samband med återlån och till däremot svarande belopp utlämnat till kreditinrättning, vilken beviljat återlånet, samt
- d) återlån, som utlämnats av kreditinrättningen.

När omständigheterna föranleda därtill, må riksbanken föreskriva att jämväl viss annan placering undantages.

6 §.

Det procenttal, vartill placeringskvot minst skall uppgå, fastställes av Konungen. Talet må ej sättas högre än till åttio.

Där så finnes lämpligt må de kreditinrättningar, som förordnandet gäller, av Konungen indelas i grupper, för vilka kvoten fastställes till olika procenttal. Gruppindelningen skall ske efter storleken av inrättningarnas samtliga placeringar eller efter rörelsens art.

Skulle under beräkningsperioden förändringen av samtliga placeringsars summa innebära, att summan nedgått, skall i stället för den fastställda placeringskvoten gälla, att de prioriterade placeringarnas andel av samtliga placeringar, med de i 5 § angivna undantagen, ej får nedgå.

7 §.

Kreditinrättning, som är eller kan bli underkastad placeringskvot, är skyldig att på anfordran tillhandahålla riksbanken de uppgifter, vilka riksbanken anser nödvändiga för bedömning av om förordnande erfordras samt för kvotens fastställande och beräkning.

Närmare anvisningar om beräkningsperioder och om uppgiftsskyldigheten meddelas av riksbanken.

8 §.

Har kreditinrättning avvikit från fastställd placeringskvot eller från vad i 6 § tredje stycket stadgas, skall inrättningen efter föreläggande av riksbanken till statsverket utgiva ett belopp, som motsvarar ränta å underskottet för den beräkningsperiod, då det uppstått. För följande beräkningsperioder räknas räntan å vad av underskottet alltjämt kvarstår efter avdrag för överskott, som uppkommit under dessa perioder. Ränta räknas dock icke

för mer än fem år efter ingången av den beräkningsperiod, för vilken underskottet redovisades, ej heller för tid efter det förordnandet utlöpt utan att efterföljas av nytt förordnande. Räntesatsen skall utgöra två procent för år.

Riksbanken äger medgiva att vid tillämpning av första stycket utjämning må ske mellan överskott och underskott under viss tidrymd (utjämningsperiod). Har sådant medgivande lämnats, skall utjämningsperiod ersätta beräkningsperiod vid bestämmande av räntan.

Har postsparbanken eller postgirorörelsen avvikit från fastställd placeringskvot, må riksbanken medgiva befrielse från skyldighet att utgiva belopp, som avses i denna paragraf, därest inrättningarna sammantagna uppfyllt placeringskraven. Då särskilda skäl föranleda därtill må riksbanken även eljest medgiva befrielse, helt eller delvis, från skyldighet som nyss sagts.

9 §.

Över riksbankens beslut enligt denna lag må klagan ej föras.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1962 och skall äga giltighet till och med den 30 juni 1965. Lagens bestämmelser skola gälla redan före ikraftträdandet med avseende på åtgärder som erfordras för tillämpningen där-
efter.

2. Förordnande, som meddelas jämlikt denna lag, skall ej gälla längre än lagen äger giltighet.

Förslag

till

Lag

om räntereglering och emissionskontroll (ränteregleringslag)

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

I den mån på grund av utomordentliga omständigheter så provas nödigt för att uppnå det mål, som fastställts för riksbankens penningpolitiska verksamhet, må Konungen, på framställning av fullmäktige i riksbanken, förordna att vad här nedan stadgas om befogenhet för riksbanken att föreskriva anmälningsskyldighet, högsta ränta (maximiränta), lägsta ränta (minimiränta) eller skyldighet att inhämta tillstånd i fråga om utgivande av vissa skuldebrev helt eller delvis skall äga tillämpning.

2 §.

Med ränta likställes i denna lag varje annan gottgörelse, som utgör vederlag vid lån av penningar och som icke enbart utgör ersättning för särskilda omkostnader i anledning av lånet.

3 §.

Stadgandena i denna lag hava ej avseende på ränta, för vars beräkande eller fastställande gälla särskilda bestämmelser, givna i lag eller annan allmän författning eller eljest i beslut, som meddelats av Konungen.

4 §.

Föreskrift om anmälningsskyldighet må av riksbanken meddelas att gälla, såvitt rör inlåning av penningar, för kreditinrättning och annan som bedriver sådan inlåning på räkning som av bank allmänligen begagnas samt, såvitt rör utlåning av penningar, för bankaktiebolag, sparbank, centralkassa för jordbrukskredit, jordbrukskassa, postsparbanken, postgirorörelsen, försäkringsbolag samt fondstyrelse för förvaltning av medel, vilka ingå till allmänna pensionsfonden. Till inlåning som nyss sagts hänföres även förräntning hos livförsäkringsbolag av försäkringsbelopp, som förfallit till betalning.

Anmälningsskyldighet må avse räntesatser och övriga villkor, som tillämpas vid inlåning eller utlåning, ävensom ändring av inlåningsränta och höjning av utlåningsränta, för vilka sist nämnda fall jämväl må föreskrivas att anmälan skall göras minst åtta dagar före den avsedda ränteändringen samt innehålla uppgift om skälen för densamma.

5 §.

Riksbanken äger fastställa maximiränta eller minimiränta för inlåning, som i 4 § sägs, ävensom maximiränta för utlåning av penningar från sådan kreditinrättning som i nämnda paragraf anges. För skilda slag av inlåning eller utlåning må olika räntor fastställas.

Föreskrift som avses i första stycket meddelas att gälla för viss tid, högst sex månader. Giltighetstiden må förlängas med högst sex månader åt gången.

6 §.

Riksbanken äger föreskriva, att obligationer, förlagsbevis eller andra för den allmänna rörelsen avsedda skuldebrev ej må utgivas utan tillstånd av riksbanken. Vad nu sagts skall dock ej gälla skuldebrev, som utgivas av riksgäldskontoret.

7 §.

Tillsyn över efterlevnaden av föreskrifter, som meddelas med stöd av denna lag, utövas av myndighet som Konungen bestämmer.

Kreditinrättning eller annan, som är underkastad föreskrift om maximiränta eller minimiränta, är skyldig att på anfordran tillhandahålla tillsynsmyndigheten de uppgifter, denna anser nödvändiga för tillsynens utövande.

8 §.

Har kreditinrättning vid utlåning uppburit högre ränta än riksbanken fastställt såsom maximiränta, skall inrättningen efter föreläggande av riksbanken till statsverket utgiva två gånger det belopp varmed den uppburna räntan avvikit från den fastställda maximiräntan.

Vad i första stycket stadgas skall äga motsvarande tillämpning, därest kreditinrättning eller annan som bedriver inlåning, som i 4 § sägs, vid sådan inlåning gottgjort ränta vilken överstigit maximiränta eller underskridit minimiränta, som fastställts av riksbanken.

Då särskilda skäl föranleda därtill, må skyldighet som nyss sagts helt eller delvis eftergivnas.

9 §.

Utgives i strid mot föreskrift, som meddelats jämlikt 6 §, skuldebrev som avses i nämnda paragraf, skall utgivaren av skuldebrevet efter föreläggande av riksbanken till statsverket utgiva ett belopp, som utgör en halv procent av hela lånesumman för varje år av den för lånet bestämda längsta löptiden.

Vad i 8 § tredje stycket stadgas skall äga motsvarande tillämpning i fråga om skyldighet som nyss sagts.

10 §.

Vad som med stöd av bestämmelserna i denna lag inhämtats av anmälan enligt 4 § eller vid utövande av tillsyn enligt 7 § må ej yppas i vidare mån än som erfordras för att vinna det med bestämmelserna avsedda ändamålet.

11 §.

Över riksbankens beslut enligt denna lag må klagan ej föras.

12 §.

Konungen äger meddela de närmare bestämmelser, som erfordras för tillämpningen av denna lag.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1962, då giltighetstiden utgår för lagen den 7 december 1951 (nr 767) om räntereglering m. m.

2. Den nya lagen skall äga giltighet till och med den 30 juni 1965. Lagens bestämmelser skola gälla redan före ikraftträdandet med avseende på åtgärder, som erfordras för tillämpningen därefter.

3. Den äldre lagens bestämmelser skola alltjämt lända till efterrättelse beträffande förhållanden som hänföra sig till lagens giltighetstid.

4. Förordnande, som meddelas jämlikt den nya lagen, skall ej gälla längre än lagen äger giltighet. Vad i lagen stadgas rörande påföljd vid överträdelse av föreskrift om maximiränta, minimiränta eller skyldighet att inhämta tillstånd i fråga om utgivande av vissa skuldebrev samt rörande tystnadsplikt skall dock äga tillämpning även efter det lagens bestämmelser i övrigt upphört att gälla.

5. Föreskrift, som meddelats med stöd av 5 §, skall icke utgöra hinder mot att ränta som bestämts i avtal om inlåning eller utlåning, vilket slutits före ikraftträdandet av föreskriften, tillämpas jämväl efter denna tidpunkt, i fall då rätt att uppsäga avtalet föreligger, under en tidrymd, som motsvarar uppsägningstiden, samt eljest så länge lånet enligt avtalet löper. Föreskrift, som avses i 6 §, skall icke äga tillämpning på skuldebrev, vilka utbudits till allmänheten innan föreskriften trätt i kraft.

Propositionernas huvudsakliga innehåll

I propositionen nr 52 med förslag till likviditets- och kassakvotslag och placeringskvotslag föreslås en omläggning och modernisering av den kreditpolitiska beredskapslagstiftningen mot bakgrund av på området gjorda erfarenheter. Enligt förslaget skall sålunda den nuvarande kassareservlagen ersättas av en lag om likviditets- och kassakvoter och en särskild lag om placeringskvoter införas. Liksom kassareservlagen är de förordade nya lagarna av beredskapskaraktär, och avsikten är att man, liksom hittills, i första hand skall söka åstadkomma frivilliga uppgörelser om den restriktiviteten som är erforderlig på det kreditpolitiska området.

Den reglering av kreditmarknaden, vartill de föreslagna lagarna ger möjlighet, överensstämmer i allt väsentligt med riksbankens under senare år i kreditpolitiskt syfte givna rekommendationer till affärsbankerna, sparbankerna, centralkassorna för jordbrukskredit och försäkringsbolagen. Lagstiftningen avses emellertid bli tillämplig även på postbanken och placeringskvotlagen därjämte på pensionsfondsstyrelserna. Straffbestämmelser före-

kommer inte i lagarna. Däremot föreskrives skyldighet att erlægga ränta på belopp, med vilket fastställd kvot underskridits. För lagarna föreslås en giltighetstid av tre år.

Den nya lagstiftningen är avsedd att träda i kraft den 1 juli 1962.

I propositionen nr 143 med förslag till ränteregleringslag föreslås en omläggning av lagstiftningen om räntereglering och emissionskontroll i anslutning till den modernisering av den kreditpolitiska beredskapslagstiftningen i övrigt, som förordats i den ovannämnda propositionen nr 52. Liksom när det gäller de båda lagar som föreslås i denna är avsikten med den föreslagna nya ränteregleringslagen, som också är av beredskapskaraktär, att de allmänna kreditpolitiska intressena i första hand skall tillgodoses genom samråd och överenskommelser mellan riksbanken och kreditinrättningarna.

Den nu föreslagna ränteregleringslagen innefattar i jämförelse med den gällande lagen en vidgad fullmakt för Kungl. Maj:t med avseende på inlåningsräntorna. Vid inlåning skall sålunda även maximiränta kunna fastställas, varjämte kretsen av dem, som faller under lagen, något vidgas. Å andra sidan begränsas i den nya lagen kretsen av utlånare och bestämmelserna om räntestopp utgår. Straffbestämmelser förekommer inte i den nya lagen. Däremot föreskrives — i likhet med vad som föreslagits i de båda andra lagarna — viss ersättningskyldighet gentemot statsverket, då föreskrift som meddelats enligt lagen icke iakttagits.

Den nya lagstiftningen är avsedd att träda i kraft den 1 juli 1962. För lagen föreslås samma giltighetstid som för de nyss nämnda lagarna, eller sålunda tre år.

Beträffande det närmare innehållet i propositionerna får hänvisas till desamma.

Motionerna

I de förenämnda motionerna har framställts följande yrkanden, nämligen

1) i de likalydande motionerna I: 67 av herr *Ferdinand Nilsson m. fl.* och II: 101 av herr *Björkänge m. fl.* har yrkats att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:ts hemställa om åtgärder varigenom upplåningen för vatten- och avloppsanläggningar på kreditmarknaden likställas med lån för bostadsbyggande såväl när det gäller möjligheten att erhålla lånen som beträffande räntenivån.

2) i de likalydande motionerna I: 286 av herr *Harald Pettersson* och herr *Jonasson* och II: 354 av herrar *Hansson* i Skegrie och *Börjesson* i Falköping har yrkats att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att all garantilånegivning erhåller samma prioriterade ställning som lånegivning till bostadsproduktionen.

3) i de likalydande motionerna I: 563 av herr *Ferdinand Nilsson* och II: 677 av herrar *Elmwall* och *Grebäck* har yrkats

att från i proposition nr 52 avsedda särskilda lagstiftning angående likvi-

ditets- och kassakvoter för kreditinrättningar samt om placeringskvot måtte undantagas ej blott Kooperativa förbundets och HSB:s inlåningsrörelse utan även den verksamhet som bedrivs av sparbanker och centralkassor för jordbrukskredit;

att den föreslagna likviditets- och kassakvotslagen ävensom den nya placeringskvotslagen måtte i enlighet med vad som hittills tillämpats beslutas för endast ett år; samt

att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t begära fortsatt utredning angående den s. k. prioriterade lånesektorns omfattning i syfte att bereda bättre lånevillkor åt kommunernas och åt jordbruksnäringens investeringar samt

att utskottet måtte vidtaga de ändringar i föreslagna lagtexter som av ovan föreslagna yrkanden kan föranledas.

4) i de likalydande motionerna I: 571 av herr *Torsten Andersson m. fl.* och II: 680 av herr *Eliasson i Sundborn m. fl.* har yrkats

att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 52 måtte

1) avslå i propositionen framlagda förslag till lag om placeringskvoter för vissa kreditinrättningar;

2) antaga i propositionen framlagda förslag till lag om likviditets- och kassakvoter för vissa kreditinrättningar, dock med följande ändringar:

»4 §.

e) av Sveriges allmänna hypoteksbank, Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och Svenska bostadskreditkassan utfärdade obligationer ävensom av hypoteksaktiebolag efter den 1 januari 1959 utfärdade obligationer för möjliggörandet av *kreditgivning för bostäder och mindre företag*, allt till marknadsvärdet, samt

6 §.

Det procenttal, vartill likviditetskvot minst skall uppgå, fastställs av riksbanken. Talet må i fråga om sparbankerna och centralkassorna för jordbrukskredit ej sättas högre än till *aderton* och i fråga om andra kreditinrättningar ej högre än till *fyrtio*.

Där så finnes — — — efter rörelsens art.

7 §.

Med kassakvot — — — angivna undantagen.

Det procenttal, vartill kassakvot minst skall uppgå, fastställs av riksbanken. Talet må ej sättas högre än till *tolv*. Vid dess fastställande må tillämpas vad i 6 § andra stycket stadgas.», samt

3. även i övrigt beakta vad i motionen har anförts och därvid särskilt uttala, att beredskapslagen angående likviditets- och kassakvoter må komma till användning endast i konjunkturpolitiskt syfte.

5) i de likalydande motionerna I: 572 av herr *Schmidt m. fl.* och II: 679 av herr *Cassel m. fl.* har yrkats

A. att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 52 måtte

1. avslå Kungl. Maj:ts förslag angående lag om placeringskvot för vissa kreditinrättningar;

2. för sin del besluta sådan lydelse av den föreslagna lagen om likviditetskvot och kassakvot för vissa kreditinrättningar

att banks nettoinnehav av utländsk valuta skall som hittills inräknas bland de likvida medlen,

att garantiförbindelser skall som hittills vara undantagna från krav på likviditets- eller kassakvot,

att likviditetskvot enligt § 6 i den föreslagna lagen om likviditets- och kassakvoter må fastställas till högst 35 procent för affärsbanker och till högst 15 procent för sparbankerna och centralkassorna för jordbrukskredit,

samt att kassakvot enligt § 7 i samma lag må fastställas till högst 10 procent; samt

B. att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till härför erforderliga ändringar i författningstexten.

6) i de likalydande motionerna I: 708 av herr *Bengtsson m. fl.* och II: 865 av herr *Hedlund m. fl.* har yrkats

I. *att* riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag om att i beredskapslagen rörande räntereglering och emissionskontroll skall ingå möjligheter till maximering av inlåningsräntorna, samt

att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till härför erforderlig ändring av det i propositionen framlagda lagförslaget;

II. *att* riksdagen även i övrigt måtte beakta vad i motionen har anförts och därvid särskilt uttala, att emissionskontroll och maximering av utlåningsräntor icke må utnyttjas i prioriteringssyfte.

7) i de likalydande motionerna I: 709 av herr *Schmidt m. fl.* och II: 864 av herr *Cassel m. fl.* har yrkats att riksdagen måtte avslå proposition nr 143 med förslag till lag om räntereglering och emissionskontroll.

Beträffande motiveringarna för de i motionerna framställda yrkandena hänvisas till motionerna I: 67, II: 354, I: 563, II: 680, II: 679, II: 865 och II: 864.

Utskottet

Det nära samband och inbördes beroende som föreligger mellan å ena sidan Kungl. Maj:ts förslag till lag om likviditets- och kassakvoter samt om placeringskvoter och å andra sidan Kungl. Maj:ts förslag rörande ny lagstiftning om räntereglering har föranlett utskottet att behandla dessa frågor i ett sammanhang. Räntepolitik, marknadsoperationer, upplåningspolitik och krav på kreditinstitutens likviditet och placeringar utgör kreditpolitiska instrument av olika karaktär, men det sätt varpå ett av medlen utnyttjas har direkta återverkningar på de krav som ställs på de övriga kreditpolitiska instrumenten. Utskottet har tidigare i olika sammanhang haft anledning ange sin allmänna syn på olika kreditpolitiska medel och deras betydelse för konjunkturstabilisering och för fördelning av samhällets resurser. Inledningsvis vill dock utskottet för att ange bakgrunden till sin bedömning av nu föreliggande förslag i korthet erinra om den ställning utskottet intar till kreditpolitikens allmänna utformning.

Först vill då utskottet med instämmande erinra om det departementschefens uttalande i propositionen nr 52, vari denne ansluter sig till vad stabiliseringsutredningen i sitt nyligen avlämnade betänkande uttalat om önskvärdheten av en politik som syftar till en ökning av kapitalmarknadens funktionsduglighet. I en så inriktad ekonomisk politik måste enligt utskottets mening räntepolitiken vara ett nödvändigt inslag, och de räntepolitiska åtgärderna måste anpassas efter förändringar i det ekonomiska läget. Vid bestämmandet av räntenivån måste givetvis även ständigt beaktas att sådana skadliga verkningar undvikas som skulle uppstå vid en räntenivå som på längre sikt är ur balans med marknadsläget. En anpassning av räntepolitiken efter det ekonomiska läget innebär även att räntestrukturen — exempelvis skillnaden mellan inlåningsräntor och värdepappersräntor, mellan räntesatserna för kortfristiga och långfristiga placeringar etc. — tillåtes undergå fortlöpande förändringar. En sådan rörlig räntepolitik är nödvändig för att man med marknadsoperationer och genom statsupplåningen skall kunna uppnå de effekter i fråga om likviditeten på marknaden som bedöms angelägna. I sina utlåtanden över granskningen av riksbankens och riksgäldskontorets förvaltning under de senaste åren har utskottet uttalat sin tillfredsställelse över vederbörande organs strävanden att med anlåtande av nu nämnda medel söka åstadkomma en mer effektivt fungerande kreditmarknad.

Beträffande kreditpolitikens förhållande till andra sidor av den ekonomiska politiken och speciellt då till finanspolitiken vill utskottet beröra en aspekt, som hänför sig till frågan om prioritering av vissa finansieringsbehov. Den speciella ställning som i gällande och nu föreslagna likviditets- och placeringsregler ges åt utlåning till staten och för finansiering av bostadsbyggande betingas av förhållanden som huvudsakligen ligger utanför kreditpolitiken. Beslut om hur stor del av samhällets resurser som skall ägnas

åt statliga ändamål och åt bostadsbyggande fattas av riksdagen. För de organ som handhar de kreditpolitiska instrumenten är dessa beslut ett faktum som måste tagas till utgångspunkt för handlandet. Medel för dessa ändamål får förutsättas komma att uppbådas under alla förhållanden. Den i detta fall eventuellt ifrågakommande statliga upplåningen får dessutom förutsättas vara i viss mening okänslig för ränteförändringar. Riksdagen har nämligen redan i sina utgifts- och bevilningsbeslut, som bestämmer upplåningsbehoven, att beakta statsupplåningens eventuella effekter på räntebildningen och därmed på statsmakternas egna upplåningskostnader.

För åstadkommande av en effektiv kreditpolitik är det av vikt att de sektorer för vilka nyssnämnda speciella förhållanden gäller klart avgränsas och ej vidgas genom införlivande i dem av vissa närliggande sektorer. Det är mot den bakgrunden som utskottets avstyrkande av olika under senare år framförda förslag om en prioritering av vissa ytterligare kreditbehov får ses. Då utskottet sålunda är av den bestämda uppfattningen att någon prioritering i den snävare mening som här angetts icke bör ske inom kreditpolitiken kan det ej tillstyrka de i motionerna I: 67 och II: 101 samt i motionerna I: 286 och II: 354 ställda yrkandena om prioritering av vissa kreditbehov.

Det är utifrån här anförda allmänna syn på de kreditpolitiska medlen som utskottet prövat föreliggande förslag till lagar om likviditets- och kassakvoter, placeringskvoter samt räntereglering. Det bör understrykas att de föreslagna lagarna är beredskapslagar. De är sålunda utformade med tanke på att sådana extraordinära förhållanden, då de sedvanliga kreditpolitiska medlen inte är tillräckliga, kan inträda på kreditmarknaden. Ställning till lagförslagen måste tagas utifrån dels vilken verkningsgrad man tillmäter de ordinära kreditpolitiska instrumenten, dels hur extrema lägen man tror kan inträda. Den bedömning, som utskottet ur dessa synpunkter har gjort, kommer i det följande att redovisas särskilt för vart och ett av lagförslagen.

Likviditets- och kassakvotslag

Alltsedan 1937 har det funnits möjligheter att med stöd av en beredskapslagstiftning, kassareservlagen, ställa krav på affärsbankernas likviditet och kassahållning. Lagstiftningen har dock tillämpats endast åren 1950—1952. Därefter har likviditetskvoter för affärsbankerna fastlagts genom rekommendationer från riksbankens sida.

Utskottet finner skäl föreligga att det även i framtiden bör finnas möjlighet att som ett komplement till de sedvanliga kreditpolitiska medlen ställa krav på kreditinstitutens likviditet och kassahållning. Som inledningsvis berörts anser utskottet att kreditpolitiken så långt möjligt bör grundas på räntepolitiska medel och marknadsoperationer. Då emellertid sådana lägen, i vilka en effektiv kreditpolitik inte kan föras med enbart dessa medel, kan tänkas uppkomma, tillstyrker utskottet en beredskapslagstiftning om likviditets- och kassakvoter.

Föreliggande förslag till likviditets- och kassakvotslag är i huvudsak av

samma utformning och innebörd som nu gällande lagstiftning. Det avviker från denna främst i följande hänseenden.

Den nya lagstiftningen föreslås — i vad gäller kravet på likviditetskvot — omfatta samtliga kreditinstitut som mottar inlåning från allmänheten medan den nuvarande kassareservlagen endast gäller affärsbanker. Även sparbanker, centralkassor för jordbrukskredit och postbanken innefattas således i den nya lagen.

Den nuvarande kassareservkvoten är maximerad till 45 procent av bankens förbindelser exklusive inlåning på sparkasseräkning och garantiförbindelser. Propositionen innebär en höjning av likviditetskvoten för affärsbanker till högst 50 procent av bankens förbindelser, varvid samtidigt föreslås att inlåning på sparkasseräkning samt garantiförbindelser skall inräknas i förbindelserna. Samma högsta procenttal föreslås för postbanken. För sparbankerna och centralkassorna för jordbrukskredit föreslås en likviditetskvot av högst 25 procent.

Enligt nuvarande lagstiftning ingår likvida utländska tillgångar i likviditetskvoten. Lagförslaget inrymmer inte något direkt stadgande, varigenom en ändring av nuvarande förhållanden skulle ske. Riksbanken föreslås emellertid få rätt att när omständigheterna föranleder därtill i tillämpningsföreskrifterna föreskriva, att tillgångar i utländsk valuta icke skall inräknas bland likvida tillgångar med mer än som svarar mot viss del av kreditinrättningens samtliga förbindelser.

Den nu föreslagna kassakvoten, beräknad som förhållandet mellan kreditinrättningens i riksbanken innestående medel och inrättningens på visst angivet sätt beräknade förbindelser föreslås i den nya lagen maximerad till 15 procent.

Gentemot de förändringar i förhållande till nuvarande lagstiftning, som förslaget till likviditets- och kassakvotslag innebär, har utskottet erinringar på vissa punkter.

I hittills gällande penningpolitiska kassareservregler har som nyss nämnts förutom inlåning på sparkasseräkning garantiförbindelser varit undantagna vid bestämmandet av kvotens nämnare. Med hänsyn till att bankerna i en ansträngd likviditetssituation kan utnyttja vissa garantier på ett sätt som minskar likviditetsreglernas effekt kan skäl anföras för att man skulle frånga denna beräkningsgrund. För den större delen av bankernas garantiförbindelser gäller emellertid att de icke möjliggör lånetransaktioner som bidrar till en ökning av kreditvolymen. En garantirörelse av normal omfattning och inriktning synes sålunda ej behöva omfattas av likviditetsreglerna. Att låta förhållanden som endast gäller för en mindre del av garantiförbindelserna, vilken dessutom svårigen låter sig avgränsas, vara avgörande för behandlingen av alla garantier anser utskottet, i likhet med kreditmarknadsutredningen, knappast vara påkallat. Utskottet får sålunda med bifall till motionerna I: 572 och II: 679 och med avslag på propositionen i förevarande del föreslå att garantiförbindelser icke medräknas i likviditetskvotens nämnare. Ett stadgande härom får då intagas i 5 §.

I bestämmelserna i 10 § rörande sanktioner, då kreditinrättning ej iakttagit stadgandena i kassa- och likviditetslagen, synes en ändring böra vidtagas. I sitt yttrande över förslaget till ränteregleringslag föreslog lagrådet ett visst förtydligande av däri ingående sanktionsbestämmelser av den innebörden att stadgandet om befogenhet att nedsätta eller eftergiva påföljd skulle utformas så att därav tydligt framgår att denna befogenhet även tillkommer domstol. Den av lagrådet föreslagna ändringen har intagits i det av departementschefen för riksdagen framlagda lagförslaget. Lagrådet framhöll i sitt yttrande att motsvarande ändringar lämpligen borde ske i de riksdagen förelagda förslagen till likviditets- och kassakvotslag samt till placeringskvotslag, vilka innehåller liknande sanktionsbestämmelser. Utskottet finner detta motiverat och föreslår sålunda en ändring av 10 § i enlighet därmed. Såsom lagrådet och departementschefen framhållit är det emellertid uppenbart, att domstol endast i sällsynta undantagsfall bör utnyttja den befogenhet som ges genom ifrågakvarande ändring.

Vad angår motionsledes framlagda förslag, som utskottet icke kunnat tillstyrka, vill utskottet anföra följande. I motionerna I: 563 och II: 677 föreslås vad beträffar stadgandena i 2 § att sparbanker och centralkassor för jordbrukskredit ej bör omfattas av lagstiftningen. I likhet med såväl kreditmarknadsutredningen som departementschefen anser utskottet likviditets- och kassakvotslagen böra äga tillämpning på nämnda kreditinstitut främst med tanke på lagstiftningens effektivitet men också med hänsyn till den konkurrens som råder mellan de olika slagen av kreditinstitut. Utskottet yrkar sålunda i denna punkt avslag på förevarande motioner.

Beträffande lagförslagets 4 § första stycket e) har i motionerna I: 571 och II: 680 föreslagits en ändring varigenom obligationer för möjliggörandet av kreditgivning till mindre företag även skulle få inräknas bland likvida tillgångar. Med hänvisning till vad som inledningsvis anförts beträffande prioritering inom kreditpolitiken finner sig utskottet icke kunna tillstyrka detta yrkande.

Den möjlighet som i 4 § sista stycket lämnas riksbanken att när omständigheterna därtill föranleder föreskriva att bland likvida tillgångar icke må medräknas tillgångar i utländsk valuta med mer än som svarar mot viss del av kreditinrättningens samtliga förbindelser föreslås i motionerna I: 572 och II: 679 skola utgå. Utskottet ansluter sig i denna fråga till departementschefens uppfattning att det ur valutapolitisk synpunkt är en fördel om man i vissa lägen genom likviditetskvoterna kan öka möjligheterna att samla landets valutatillgångar i riksbanken.

I fråga om likviditets- och kassakvotstälens höjd föreligger från propositionen avvikande förslag i såväl motionerna I: 572 och II: 679 som i motionerna I: 571 och II: 680. Utskottet vill i denna punkt erinra om att likviditets- och kassakvotslagen är en beredskapslagstiftning, som är avsedd att behöva tillämpas endast i speciella svårare lägen. Med beaktande av detta förhållande finner utskottet det ej rimligt att så som föreslås i de förstnämnda likalydande motionerna för exempelvis affärsbankerna bestämma

maximum för likviditetskvoten så, att detta uppnås redan under mer normala förhållanden. Ej heller de kvottal som föreslås i de sistnämnda motionerna anser utskottet ge det handlingsutrymme som ur beredskapssynpunkt är påkallat. Utskottet förordar sålunda att maxima för likviditets- och kassakvoterna bestämmas till de i propositionen föreslagna talen.

I motionerna I: 563 och II: 677 har slutligen föreslagits att den nya likviditets- och kassakvotlagen skulle äga giltighet endast under ett år i stället för under tre år som föreslås i propositionen. Enligt utskottets mening torde mer än ett års erfarenheter rörande behovet och användbarheten av den nu förevarande lagstiftningen vara behövlig innan en förnyad prövning av lagstiftningen sker. Utskottet tillstyrker därför den i propositionen föreslagna giltighetstiden av tre år.

Placeringskvotslag

Som inledningsvis framhållits vill utskottet ej betrakta den speciella ställning som vid likviditetsreglernas utformning ges åt utlåning till staten och i viss utsträckning för finansiering av bostadsbyggande såsom en inom kreditpolitikens ram fallande prioritering. Med det betraktelsesätt utskottet givit uttryck åt har det syntts befogat att vid likviditetskvoternas bestämning inräkna statspapper och av hypoteksinstitut för bostadsfinansiering emitterade obligationer bland vad som kallas likvida tillgångar. Den styrning av kreditinstitutens placeringsinriktning som på så sätt kan åstadkommas i speciella lägen betingas av riksdagens utgifts- och bevillningsbeslut. Att märka är emellertid att vissa kapitalmarknadsinstitut ej berörs av dessa placeringspåverkande regler. Detta gäller beträffande t. ex. ATP-fonderna och försäkringsbolagen. För andra institut såsom sparbanks och central-kassor för jordbrukskredit äger visserligen likviditetsreglerna tillämpning men har dock ej samma verkan som för affärsbankernas del.

Någon lagstiftning varigenom placeringsinriktningen hos kapitalmarknadsinstituten kunnat påverkas har hittills inte förelegat. Utskottet finner skäl saknas att i detta avseende vidtaga någon förändring. Då behov hittills förelegat att tillförsäkra staten och bostadsbyggandet en ökad del av försäkringsbolagens och sparbanks utlåningsresurser har riksbanken uppnått detta genom överenskommelser med och rekommendationer till nämnda institut. Erfarenheterna av detta tillvägagångsätt kan inte sägas ge vid handen att en lagstiftning om placeringskvoter skulle vara behövlig. Tages vidare hänsyn till den tveksamhet som departementschefen givit uttryck åt beträffande möjligheterna att klart bestämma de beräkningsregler och strikt tillämpa de krav som uppställs i förslaget till placeringskvotslag, finner utskottet att förevarande förslag ej bör bifallas. Utskottet får sålunda med bifall till i motionerna I: 572 och II: 679 samt I: 571 och II: 680 ställda yrkanden föreslå att riksdagen måtte avslå propositionens förslag i förevarande del.

Med den ställning utskottet intagit i denna fråga saknas anledning att pröva de förslag beträffande placeringskvotlagen som ställts i motionerna

I: 563 och II: 677. Utskottet föreslår sålunda att nämnda motioner i nu ifrågakvarande delar icke måtte föranleda någon riksdagen åtgärd.

Ränteregleringslag

En beredskapslagstiftning rörande räntereglering och emissionskontroll har funnits sedan 1951. De skäl departementschefen anför rörande behovet av en sådan lagstiftning även i framtiden finner utskottet bärande. Utformningen av det framlagda lagförslaget synes väl motsvara de behov som föreligger att, då utomordentliga omständigheter så föranleder, nå inflytande över ränte- och placeringsförhållandena på kreditmarknaden. Utskottet ser med tillfredsställelse att man vid översynen av ränteregleringslagen haft som princip att utmönstra sådana regleringsåtgärder som i praktiken skulle ställa sig svåra att genomföra och som inte synes oundgängligen nödvändiga för att realisera de mål som uppställts för en räntereglering. Ett resultat av detta är att bestämmelser om räntestopp inte upptagits i lagförslaget samt att tillämpningsområdet för regleringen av utlåningsräntorna begränsats.

Den nu föreslagna ränteregleringslagen ger till skillnad från den gällande lagen Kungl. Maj:t fullmakt att meddela föreskrifter om maximiränta vid inlåning. Departementschefen har som skäl härför anført, att konkurrensen om inlåningsmedlen mellan olika grupper av kreditinstitut kan medföra en ränteglidning uppåt på inlåningssidan vilken i sin tur ger ett incitament för bankerna att söka en kompensation i högre utlåningsräntor. Detta innebär, framhåller departementschefen vidare, en press uppåt på räntenivån, och svårigheter kan härvid uppstå för sparbanker och central-kassor, som inte har samma möjligheter som affärsbankerna att söka kompensation i en högre förräntning på utlåningssidan. Utskottet vill understryka dessa synpunkter och för sin del framhålla, att den föreslagna möjligheten till maximering av inlåningsräntorna måste ses som ett väsentligt led i en lagstiftning som syftar bl. a. till att öka statsmakternas inflytande över utvecklingen på ränteområdet för att därigenom minska riskerna för okontrollerade och spekulativa räntestegringsprocesser. Den får alltså ses som ett medel att i extrema lägen tillgodose det i motionerna I: 708 och II: 865 framställda önskemålet att »penningpolitiken får en sådan utformning att pressen på utlåningsräntorna så långt möjligt reduceras». De farhågor beträffande oförmånliga återverkningar för småsparare av maximibestämmelserna i fråga om inlåningsräntorna, som uttrycks i motionerna I: 708 och II: 865, synes utskottet heller ej befogade. Som departementschefen framhåller ökar förefintligheten av lagen möjligheterna för småspararna att erhålla en relativt högre förräntning för sparmedel som verkligen placeras på längre sikt, samtidigt som man undviker att en mycket hög räntevkastning lämnas på medel i stora poster, som kan disponeras omedelbart eller med kort tids uppsägning. Mot att tillämpningsområdet för regleringen av inlåningsräntorna utvidgas till sådan inlåningsrörelse som bedrivs av Kooperativa förbundet och HSB samt livförsäkringsbolagens inlåning av för-

fallna försäkringsbelopp har utskottet intet att erinra. Inte heller föranleder förändringarna jämfört med gällande lagstiftning vad avser reglerna rörande påföljder, då föreskrift som meddelats enligt lagen icke iakttagits, någon utskottets erinran.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer,

A. att följande motioner, nämligen

1) motionerna I: 67 och II: 101 samt

2) motionerna I: 286 och II: 354

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

B. i vad avser det genom propositionen nr 52 framlagda förslaget till likviditets- och kassakvotslag, att riksdagen — med förklaring, att riksdagen funnit viss ändring böra företagas i lagförslaget — måtte, med bifall till motionerna I: 572 och II: 679 i vad gäller frågan om undantagande av garantiförbindelser från kravet på likviditets- och kassakvot, men med avslag å sagda motioner i övrigt i vad de gäller nämnda lagförslag ävensom å motionerna I: 563 och II: 677 samt motionerna I: 571 och II: 680, i vad motionerna avser nämnda lagförslag, för sin del antaga lagförslaget med de ändringar av 5 och 10 §§ som framgår av vid detta utlåtande fogad bilaga.

C. i vad avser det genom propositionen nr 52 framlagda förslaget till placeringskvotslag,

1) att riksdagen med bifall till motionerna I: 572 och II: 679 samt motionerna I: 571 och II: 680 ävensom med avslag å motionerna I: 563 och II: 677, såvitt de avser förenämnda lagförslag, måtte avslå lagförslaget,

2) att motionerna I: 563 och II: 677, i vad de avser viss utredning, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

D. i vad avser det genom propositionen nr 143 framlagda förslaget till ränteregleringslag,

1) att riksdagen måtte avslå motionerna I: 709 och II: 864,

2) att riksdagen med avslag å motionerna I: 708 och II: 865 för sin del måtte antaga förenämnda lagförslag.

E. att motionerna I: 571 och II: 680 i den mån de icke kan anses besvarade genom vad utskottet ovan hemställt icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 3 maj 1962

På bankoutskottets vägnar:

C. G. REGNÉLL

Närvarande

vid behandlingen av förslag till likviditets- och kassakvotslag med undantag av 6 och 7 §§:

från första kammaren: herrar Fahlander*, Schmidt, Aspling, Gustaf Henry Hansson, Nils Theodor Larsson, Gorthon, Ake Larsson och Augustsson;

från andra kammaren: herrar Regnéll, Sköldin, Persson i Appuna, fru Renström-Ingenäs, herrar Hansson i Önnarp, Hagnell*, Carlsson i Tibro och Larsson i Umeå;

vid behandlingen av 6 och 7 §§ förslag till likviditets- och kassakvotslag samt förslag till placeringskvotslag ävensom motionerna I: 67 och II: 101 samt I: 286 och II: 354:

från första kammaren: herrar Fahlander*, Schmidt, Aspling, Gustaf Henry Hansson, Nils Theodor Larsson, Gorthon, Palm och Augustsson;

från andra kammaren: herrar Regnéll, Sköldin, Persson i Appuna, Boija, fru Renström-Ingenäs, herrar Hansson i Önnarp, Hagnell* och Larsson i Umeå;

vid behandlingen av förslag till ränteregleringslag:

från första kammaren: herrar Fahlander*, Schmidt, Aspling, Gustaf Henry Hansson, Nils Theodor Larsson, Gorthon, Palm och Augustsson;

från andra kammaren: herrar Regnéll, Boija, fru Renström-Ingenäs, herrar Hagnell*, Bengtsson i Landskrona, Berglund, Lindahl och Börjesson i Glömminge*.

*Ej närvarande vid justeringen.

Reservationer

I. Inledningen

Beträffande motiveringen och hemställan under A

Av herrar Nils Theodor Larsson och Hansson i Önnarp, vilka ansett

a) att den del av utskottets utlåtande, som börjar på sid. 13 med orden »Beträffande kreditpolitikens förhållande» och slutar på sid. 14 med orden »av vissa kreditbehov», bort ha följande lydelse:

»Beträffande kreditpolitikens förhållande till andra sidor av den ekonomiska politiken och speciellt då till finanspolitiken vill utskottet särskilt beröra frågan om prioritering av vissa finansieringsbehov. Gällande likviditets- och kassaregler liksom riksbanksrekommendationer ger en favoriserad ställning åt statens och bostadsbyggandets upplåningsbehov. Denna prioritering har, såsom framhållits i motionerna I: 571 och II: 680, inneburit betydande intrång för så väsentliga ändamål som industriens, jordbrukets, hantverkets, kommunernas och utbildningens lånebehov. Enligt Kungl. Maj:ts förslag skall dock den favoriserade ställningen för statens och bostadsbyggandets upplåningsbehov bibehållas och ytterligare förstärkas i beredskapslagstiftningen.

Utskottet ansluter sig helt till den principiella uppfattning, som uttryckts i de nyssnämnda motionerna. Det bör sålunda vara en angelägen uppgift för statsmakterna att medverka till att kreditgivningen sker i överensstämmelse med de behov, som föreligger i samhälle och näringsliv. Särskilt viktigt måste härvid anses vara att beakta investeringsområden, som släpar efter i kreditförsörjning. En prioritering och dirigerig, innebärande att vissa investeringsområden konstant favoriseras i en särställning på bekostnad av andra, kan enligt utskottets mening inte godtagas. Beträffande den statliga utgiftspolitik vill utskottet framhålla, att en anpassning av statsutgifterna efter konjunkturläget bör anses utgöra ett nödvändigt led i en aktiv konjunkturpolitik. Vad utskottet här uttalat avser såväl den aktuella ekonomiska politiken som beredskapslagstiftningen på området. Utskottet anser sålunda, att kreditmarknaden bör frigöras från den nuvarande prioriteringspolitiken så snart ske kan och att beredskapslagstiftningen inte bör få användas i prioriteringssyfte i ovannämnd bemärkelse.

I motionerna I: 286 och II: 354 har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skall anhålla, att all garantilånggivning skall erhålla samma ställning som långgivning till bostadsproduktionen. En sådan speciell ställning för garantilånen skulle enligt motionärerna gälla så länge vi har en prioriterad bostadssektor. I motionerna I: 67 och II: 101 har förordats, att upplåningen för vatten- och avloppsanläggningar skall erhålla samma ställning på kreditmarknaden som lån för bostadsbyggande.

Utskottet finner sig böra utgå från att avvecklingen av prioriteringen av bostadssektorn måste ske successivt. Redan för den övergångstid, som sålunda måste förutsättas, hör det vara angeläget att tillse, att kreditfördelningen anpassas bättre efter föreliggande behov i samhälle och näringsliv. Vad beträffar garantilånen vill utskottet framhålla, att statsmakterna alltid bör söka medverka till att dessa lån kan erhållas i den utsträckning som avsetts vid rambesluten, eftersom de avser lånebehov, som släpar efter i kreditförsörjningen. Med den starka eftersläpning, som drabbat dessa behov under senare år till följd av prioriteringen av statens och bostadsbyggandets upplåningsbehov, är det enligt utskottets mening en nödvändig åtgärd, att garantilånen ställes innanför den s. k. prioriterade ramen. Härigenom åstadkommes inte någon favorisering för vissa investeringsområden utan tvärtom

en minskning av eftersläpningen för de lånebehov, som drabbats särskilt hårt av kreditåtstramningen, inom exempelvis jordbruket, trädgårdsnäringen, småindustrien och hantverket, och därmed en förbättrad balans på kreditmarknaden mellan olika investeringsområden. Utskottet tillstyrker sålunda motionerna I: 286 och II: 354. Vad i motionerna I: 67 och II: 101 förordats beträffande samma ställning för upplåningen för vatten- och avloppsanläggningar som för lån till bostadsbyggande måste givetvis betraktas som riktigt vid en bestående prioriteringspolitik. Det skulle dock innebära en utökning av den favoriserade upplåningen. Då strävandena enligt utskottets mening bör inriktas på att frigöra kreditmarknaden från prioriteringspolitiken, finner sig utskottet inte böra tillstyrka sistnämnda motionsyrkande.»

b) att utskottets hemställan under A. bort ha följande lydelse:

»A. 1) att motionerna I: 67 och II: 101 må anses besvarade med vad utskottet ovan anfört;

2) att riksdagen med bifall till motionerna I: 286 och II: 354 i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om åtgärder i syfte att ge all långivning mot statliga kreditgarantier samma ställning på kreditmarknaden som långivningen till bostadsproduktionen i enlighet med vad utskottet ovan anfört.»

II. Förslaget till likviditets- och kassakvotslag

Till 4 § första st. e)

Av herrar *Nils Theodor Larsson* och *Hansson* i Önnarp, vilka ansett

a) att det stycke i utskottets utlåtande på sid. 16, som börjar med orden »Beträffande lagförslagets» och slutar med orden »tillstyrka detta yrkande», bort ha följande lydelse:

»Beträffande lagförslagets 4 § första stycket e) har i motionerna I: 571 och II: 680 föreslagits den ändringen, att obligationer för möjliggörande av kreditgivning till mindre företag även skall få inräknas bland likvida tillgångar. De särskilda kreditsvårigheter, som regelmässigt drabbar de mindre företagen i ett konjunkturläge, då likviditets- och kassakvotslagen befinnes böra sättas i kraft, bör så långt möjligt motverkas. I anslutning till vad utskottet i det föregående anfört måste det vidare eftersträvas, att beredskapslagstiftningen får en sådan utformning, att kreditgivningen kan tillgodose olika behov i samhälle och näringsliv. Bland de likvida tillgångarna bör därför inräknas obligationer, utfärdade för kreditförsörjningen åt de mindre företagen. Härigenom bör åtminstone i viss utsträckning de nämnda svårigheterna för de mindre företagen kunna bemästras och en önskvärd förbättring uppnås i balansen på kreditmarknaden mellan näringslivet och de på statliga beslut grundade investeringarna. Utskottet tillstyrker sålunda ifrågakvarande motionsyrkande och förordar, att av AB Industrikredit och av AB Företagskredit utgivna obligationer skall få inräknas bland de likvida tillgångarna på samma sätt som hypoteksbankens obligationer.»

b) att utskottet bort hemställa att riksdagen med bifall till motionerna I: 571 och II: 680 för sin del måtte antaga 4 § första stycket e) i följande lydelse:

»e) av Sveriges allmänna hypoteksbank, Konungariket Sveriges stadshypotekskassa, Svenska bostadskreditkassan, *Aktiebolaget Industrikredit* och *Aktiebolaget Företagskredit* utfärdade obligationer ävensom av hypoteksaktiebolag efter den 1 januari 1959 utfärdade obligationer för möjliggörandet av bostadskreditgivning, allt till marknadsvärdet, samt»

Till 4 § sista st.

Av herrar *Regnéll, Schmidt, Gustaf Henry Hansson, Nils Theodor Larsson, Gorthon, Hansson* i Önnarp, *Carlsson* i Tibro och *Larsson* i Umeå, vilka ansett

a) att det stycke i utskottets utlåtande å s. 16, som börjar med orden »Den möjlighet» och slutar med orden »i riksbanken», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Vad gäller behandlingen av bankernas innehav av utländska tillgångar gäller för närvarande att bankernas nettoinnehav inräknas bland de likvida tillgångarna. I propositionen föreslås en ändring av detta förhållande, så till vida att riksbanken skulle ges rätt att föreskriva att tillgångar i utländsk valuta icke skulle få inräknas bland likvida tillgångar med mer än som svarar mot viss del av kreditinrättningens samtliga förbindelser. Denna ändring har inte på något sätt motiverats av penningpolitiska överväganden. De syften som likviditetsreglerna är avsedda att tjäna kan tvärtom bättre tillgodoses om valutatillgångarna utan begränsningar ingår i likviditetskvotens täljare. De utländska valutorna är mycket likvida tillgångar och kan lätt utbytas mot andra likvida medel. Till följd av detta förhållande medför en nerräkning av valutorna vid likviditetskvotens bestämmande att lagreglernas effektivitet ur likviditetssynpunkt försämras. Departementschefen berör icke denna försvagning av lagstiftningen men bedömer uppenbarligen olägenheten därav som mindre betydande än den fördel som eventuellt kan vinnas ur valutapolitisk synpunkt genom att behandla valutatillgångarna på föreslaget sätt. Utskottet kan ej dela denna uppfattning. Enligt utskottets mening bör ej lagstiftningen på en enstaka punkt utformas utifrån ett syfte som inte gäller för lagreglerna i övrigt. Som ovan framhållits leder den ifrågasatta bestämmelsen till att huvudändamålet med lagen blir svårare att uppnå.

Med hänsyn till anförda förhållanden får utskottet med bifall till motionerna I: 572 och II: 679 föreslå att propositionen avslås i förevarande del.»

b) att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 572 och II: 679 i vad gäller behandlingen av utländska valutor enligt det genom propositionen nr 52 framlagda förslaget till likviditets- och kassakvotslag, för sin del antaga 4 § sista stycket i förenämnda lagförslag i följande utformning.

»När omständigheterna föranleda därtill, må riksbanken föreskriva dels att även andra tillgångar må inräknas i bruttosumman, dels att viss eller vis-

sa skuldgrupper enligt andra stycket icke skola avdragas vid bestämmandet av nettobeloppet.»

Till 6 §.

Av herr *Hagnell*.

Till 6 och 7 §§.

Av herrar *Regnéll, Schmidt, Gustaf Henry Hansson, Nils Theodor Larsson, Gorthon, Boija, Hansson* i Önnarp och *Larsson* i Umeå, vilka ansett

a) att det avsnitt av utskottets utlåtande som börjar å s. 16 med orden »Utskottet vill» och slutar å s. 17 med orden »föreslagna talen», bort ersättas med text av följande lydelse.

»Utskottet har funnit där framförda skäl mot den skärpning av lagstiftningens kvotregler som propositionen innehåller värda beaktande. Med hänsyn till att bl. a. inlåningen på sparkasseräkning skall ingå i nämnaren och vidare till de olägenheter som riskeras med alltför höga likviditetskrav anser utskottet att likviditetskvoten bör bestämmas till högst 40 procent för affärsbankerna och till högst 18 procent för sparbankerna och centralkassorna för jordbrukskredit. Kassakvoten föreslår utskottet maximerad till 10 procent.»

b) att utskottet bort hemställa, att riksdagen för sin del måtte antaga 6 och 7 §§ i förslaget till likviditets- och kassakvotslag i följande lydelse.

»6 §.

Det procenttal, vartill likviditetskvot minst skall uppgå, fastställs av riksbanken. Talet må i fråga om sparbankerna och centralkassorna för jordbrukskredit ej sättas högre än till aderton och i fråga om andra kreditinrättningar ej högre än till fyrtio.

Där så — — — rörelsens art.

7 §.

Med kassakvot — — — angivna undantagen.

Det procenttal, vartill kassakvot minst skall uppgå, fastställs av riksbanken. Talet må ej sättas högre än till tio. Vid dess fastställande må tillämpas vad i 6 § andra stycket stadgas.»

III. Förslaget till placeringskvotslag

Av herrar *Fahlander, Aspling, Palm, Augustsson, Sköldin, Persson* i Appuna, fru *Renström-Ingenäs* och herr *Hagnell*, vilka ansett

a) att det avsnitt i utskottets utlåtande som börjar å s. 17 med orden »Utskottet finner skäl saknas» och slutar å s. 18 med orden »riksdagens åtgärd», bort ersättas med text av följande lydelse.

»Genom överenskommelser och rekommendationer har riksbanken i vissa lägen sökt tillförsäkra staten och bostadsbyggandet en som den bedömt erforderlig andel av försäkringsbolagens och sparbankernas utlåningsresurser. Utskottet vill i likhet med departementschefen understryka önskvärdheten

av att denna väg för att i ansträngda lägen nå här diskuterade syften så långt möjligt även i fortsättningen kommer att användas. Som departementschefen framhåller måste emellertid beaktas det faktum att redan ett enda kreditinstitut genom att vägra att ansluta sig till en överenskommelse kan förhindra att en lösning åstadkommes på frivillig väg liksom att erfarenheterna från de senaste åren pekar på att överenskommelser icke alltid ger ett tillfredsställande resultat. Med hänsyn härtill är utskottet, med avstyrkande av motionerna I: 571 och II: 680 samt motionerna I: 572 och II: 679, berett förorda den föreslagna beredskapslagstiftningen om placeringskvoter, som kan tillgripas som en yttersta resurs. Ett ytterligare skäl för en sådan beredskapslagstiftning är att, som utskottet ovan nämnt, vissa kapitalmarknadsinstitut inte alls eller endast i mindre mån berörs av de placeringspåverkande regler som förekommer. Ur effektivitetssynpunkt och med hänsyn till önskemålet att icke rubba konkurrensförhållandena mellan olika kreditinstitut synes det därför motiverat att möjlighet föreligger att ge kreditgivningen till stat och för bostadsbyggande ungefär samma speciella ställning inom ifrågakvarande kapitalmarknadsinstitut som genom likviditetskvotsreglernas utformning gäller för affärsbankernas del.

Den utformning placeringskvotslagen erhållit i propositionen föranleder ingen erinran från utskottets sida utom i vad gäller sanktionsbestämmelserna i 8 §, vilka bör ges en utformning motsvarande dem som utskottet i det föregående föreslagit med avseende på likviditets- och kassakvotslagen. Utskottet är sålunda inte berett att tillstyrka de i motionerna I: 563 och II: 677 framställda yrkandena i här ifrågakvarande delar.»

b) att utskottet i vad avser det genom propositionen nr 52 framlagda förslaget till placeringskvotslag under C 1) bort hemställa, att riksdagen — med förklaring, att riksdagen funnit viss ändring böra företagas i lagförslaget — måtte, med avslag å motionerna I: 563 och II: 677, såvitt de avser lagförslaget, motionerna I: 572 och II: 679 samt motionerna I: 571 och II: 680, för sin del antaga lagförslaget med den ändringen att 8 § erhåller nedan angivna lydelse.

»8 §.

Har kreditinrättning — — — för år.

Riksbanken äger — — — av räntan.

Har postsparbanken eller postgiroörelsen avvikit från fastställd placeringskvot, må riksbanken medgiva befrielse från skyldighet att utgiva belopp, som avses i denna paragraf, därest inrättningarna sammantagna uppfyllt placeringskraven.

Då särskilda skäl föranleda därtill, må även eljest skyldighet som ovan sagts helt eller delvis eftergivnas.»

IV. Förslaget till ränteregleringslag

1. Av herrar *Regnéll, Schmidt, Gustaf Henry Hansson, Gorthon, Boija* och *Berglund*, vilka ansett att utskottet, med instämmande i vad som anförts i motionerna I: 709 och II: 864 bort hemställa att

riksdagen med bifall till motionerna I: 709 och II: 864 och med avslag å motionerna I: 708 och II: 865 måtte avslå proposition nr 143 med förslag till lag om räntereglering och emissionskontroll.

2. Av herrar *Nils Theodor Larsson* och *Börjesson* i Glömminge, vilka ansett

a) att den del av utskottets utlåtande, som börjar på sid. 18 med orden »En beredskapslagstiftning rörande» och slutar på sid. 19 med orden »någon utskottets erinran», bort ha följande lydelse:

»En beredskapslagstiftning rörande räntereglering och emissionskontroll har funnits sedan 1951, innefattande möjligheter till maximering av utlåningsräntorna, minimering av inlåningsräntorna och emissionskontroll. Med den motivering, som anförts i motionerna I: 708 och II: 865, finner utskottet en sådan beredskapslagstiftning nödvändig även i fortsättningen och anser sig kunna tillstyrka den utformning, som i dessa avseenden föreslagits i propositionen. I överensstämmelse med vad som anförts i de nyssnämnda motionerna vill utskottet emellertid framhålla, att emissionskontroll och räntereglering inte bör få användas i syfte att favorisera investeringar, som grundar sig på beslut av statsmakterna, framför andra kreditbehov. Det måste tvärtom anses vara en angelägen uppgift för statsmakterna att i sin ekonomiska politik främja en kreditfördelning, som kan anses motsvara behovet inom olika delar av samhälle och näringsliv. I ett kritiskt kreditmarknadsläge kan det enligt utskottets mening vara nödvändigt, att en maximering av utlåningsräntorna fastställs för en kortare tid, så att en från samhällets och näringslivets synpunkt otillfredsställande kreditfördelning kan förhindras.

Den i propositionen föreslagna utvidgningen av ränteregleringslagen till att omfatta även maximering av inlåningsräntorna kan utskottet däremot inte tillstyrka. För de lägen, som lagstiftningen avser, måste det tvärtom anses angeläget, att sparandet så långt möjligheterna medger främjas genom ränteförmåner. En maximering av inlåningsräntorna, innebärande att bankerna ej tillåtes betala räntor som allmänheten finner tillfredsställande för konjunkturläget, måste befaras leda till att innehavare av spar- och andra överskottsmedel söker sig placeringsformer utanför bankerna. I första hand måste det befaras, att större placerare skulle söka sig sådana vägar. En maximering av inlåningsräntorna skulle sålunda på så sätt särskilt drabba småspararna. Förslaget synes också anmärkningsvärt så till vida, att det innebär en ytterligare konkurrensbegränsning i bankverksamheten, något som enligt utskottets mening inte bör förekomma.

Departementschefen har som skäl för förslaget om maximering av inlåningsräntorna anført, att konkurrensen mellan olika grupper av kreditinstitut kan medföra en ränteglidning uppåt på inlåningssidan, vilken i sin tur skulle ge ett incitament för bankerna att söka en kompensation i högre utlåningsräntor. Härigenom skulle enligt departementschefen svårigheter kunna uppstå för sparbanker och centralkassor, som inte har samma möjligheter som affärsbankerna att söka kompensation i en högre förräntning på utlåningssidan. Även enligt utskottets mening kan sådana spekulativa ten-

denser befaras framträda. De olägenheter, som en maximering av inlåningsräntorna kan medföra i enlighet med vad utskottet ovan anförts, framstår emellertid som väsentligt allvarigare för småspararna. Men framför allt vill utskottet framhålla, att en sådan ränteglidning uppåt på inlåningssidan, att en press uppstår på utlåningsräntorna, bör kunna bemästras genom maximering av utlåningsräntorna med utnyttjande av de möjligheter till differentiering, som lagen erbjuder.

Utskottet tillstyrker sålunda motionsyrkandet om avslag på propositionen i den del den innefattar maximering av inlåningsräntorna.»

b) att utskottet under D. 2) bort hemställa, att riksdagen — med förklaring att riksdagen funnit viss ändring böra företagas i lagförslaget — i anledning av motionerna I: 708 och II: 865 måtte för sin del antaga lagförslaget med den ändringen att 5 och 8 §§ erhåller nedan angivna lydelse.

»5 §.

Riksbanken äger *fastställa minimiränta för inlåning*, som i 4 § sägs, ävensom maximiränta för utlåning av penningar från sådan kreditinrättning som i nämnda paragraf anges. För skilda slag av inlåning eller utlåning må olika räntor fastställas.

Föreskrift som — — — — — åt gången.

8 §.

Har kreditinrättning — — — — — fastställda maximiräntan.

Vad i första stycket stadgas skall äga motsvarande tillämpning, därest kreditinrättning eller annan som bedriver inlåning som i 4 § sägs, vid sådan inlåning gottgjort *ränta vilken underskridit* minimiränta, som fastställts av riksbanken.

Då särskilda — — — — — delvis eftergivnas.»

Särskilt yttrande

Av herrar *Nils Theodor Larsson* och *Hansson* i Önnarp:

»I utskottets utlåtande förekommer även utanför de delar, som omfattas av våra reservationer, vissa värderingar och bedömningar, som vi inte kunnat godtaga. Av tekniska skäl har vi emellertid inte ansett oss böra reservera oss på varje sådan punkt. Vi vill framhålla, att vi i fråga om den principiella inställningen till heredskapslagstiftningen och den ekonomiska politiken i övrigt helt delar de synpunkter, som anförts i motionerna I: 571 och II: 680 samt I: 708 och II: 865. Det gäller exempelvis räntevapnets roll i förhållande till andra konjunkturpolitiska medel. Vår uppfattning härvidlag har dessutom anförts i reservation från vårt håll till utskottets utlåtande nr 18. Vidare gäller det bl. a. den s. k. prioriteringspolitiken. Enligt vår mening måste i en aktiv konjunkturpolitik ingå även att investeringar, som grundar

sig på statsmakternas beslut, anpassas till vad som kan anses konjunkturpolitiskt motiverat. Beredskapslagstiftningen bör inte få utnyttjas till favorisering av vissa kreditbehov framför andra. Det bör vara en angelägen uppgift för statsmakterna att främja en kreditgivning, som kan anses motsvara behovet inom olika delar av näringsliv och samhälle.

Vi vill även erinra om att i motionerna I: 571 och II: 680 har anförts vissa synpunkter rörande sparbankernas skyldighet till rapportering över utvecklingen av likviditetsställningen. Vi förutsätter en sådan utformning av föreskrifterna på området, att konkurrensförhållandet inte därigenom rubbas.»

Förslag

till

lag om likviditetskvot och kassakvot för vissa kreditinrättningar
(likviditets- och kassakvotslag)

(Kungl. Maj:ts förslag)

5 §.

Vid beräkandet av likviditetskvoten skola från förbindelserna undantagas:

a) skuld, som avdragits enligt 4 §,
b) beviljade men icke disponerade krediter,

c) förlagsbevis, beträffande vilka Konungen jämlikt särskilt stadgande medgivit, att de icke skola anses såsom inlåning, samt

d) lån, som i samband med återlån och till ett däremot svarande belopp upptagits hos fondstyrelse för förvaltning av medel, vilka ingå till allmänna pensionsfonden.

När omständigheterna föranleda därtill, må riksbanken föreskriva, att jämväl viss eller vissa andra förbindelser undantagas.

10 §.

Har kreditinrättning — — — tre månader.

Riksbanken äger — — — denna period.

Har centralkassa för jordbrukskredit avvikit från fastställd likviditetskvot, må riksbanken medgiva befrielse från skyldighet att utgiva belopp, som avses i denna paragraf, därest samtliga centralkassor sammantagna uppfyllt likviditetskraven. Vad nu sagts skall, i fråga om såväl likviditetskvot som kassakvot, äga motsvarande tillämpning med avseende på postsparbanken och postgirorörelsen. Då särskilda skäl föranleda därtill, må riksbanken även eljest medgiva befrielse, helt eller delvis, från skyldighet som nyss sagts.

(Utskottets förslag)

5 §.

Vid beräkandet av likviditetskvoten skola från förbindelserna undantagas:

a) skuld, som avdragits enligt 4 §,
b) beviljade men icke disponerade krediter,

c) *garantiförbindelser*,

d) förlagsbevis, beträffande vilka Konungen jämlikt särskilt stadgande medgivit, att de icke skola anses såsom inlåning, samt

e) lån, som i samband med återlån och till ett däremot svarande belopp upptagits hos fondstyrelse för förvaltning av medel, vilka ingå till allmänna pensionsfonden.

När omständigheterna föranleda därtill, må riksbanken föreskriva, att jämväl viss eller vissa andra förbindelser undantagas.

10 §.

Har kreditinrättning — — — tre månader.

Riksbanken äger — — — denna period.

Har centralkassa för jordbrukskredit avvikit från fastställd likviditetskvot, må riksbanken medgiva befrielse från skyldighet att utgiva belopp, som avses i denna paragraf, därest samtliga centralkassor sammantagna uppfyllt likviditetskraven. Vad nu sagts skall, i fråga om såväl likviditetskvot som kassakvot, äga motsvarande tillämpning med avseende på postsparbanken och postgirorörelsen.

Då särskilda skäl föranleda därtill, må även eljest skyldighet som ovan sagts helt eller delvis eftergivnas.